

- rozszerzenia sieci rezerwatów torfowiskowych z zainteresowanymi resortami i instytucjami oraz przedstawienia tego projektu do zaopiniowania przez komisje problemowe i Prezydium PROP,
- podjęła uchwałę w sprawie udziału PROP w rozwiązywaniu niektórych problemów na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego, gdy zajdzie tego potrzeba.

Witold Kucharski

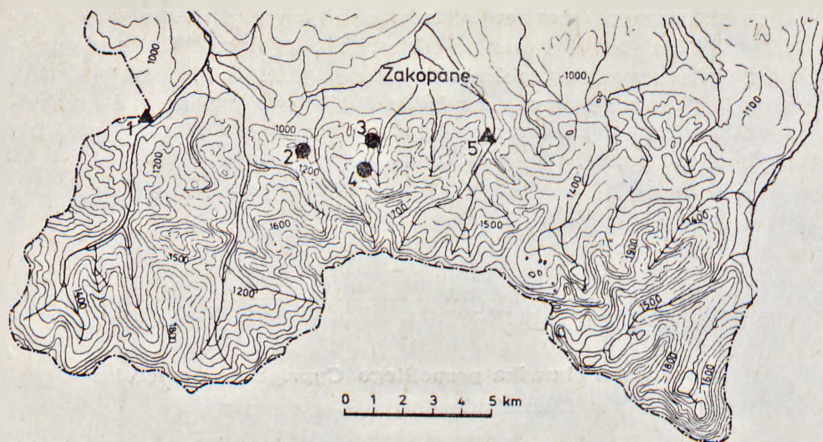
Z PARKÓW NARODOWYCH

Stanowiska obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* w Tatrzańskim Parku Narodowym

Obuwik pospolity (rodzina storczykowate *Orchidaceae*) należy do rzadkich, ginących roślin w Polsce, objętych ochroną gatunkową. Jest on szczególnie narażony na wyniszczenie na skutek zmiany naturalnych zespołów leśnych, a także przez zrywanie jego pięknych kwiatów i wykopywanie roślin do ogrodów przydomowych.

Na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego stwierdzono dotychczas zaledwie kilka stanowisk (ryc. 1) tej pięknej rośliny (Świeboda 1976). Nowym, bogatym stanowiskiem obuwika są Siwiańskie Turnie (1046 m nad poziomem morza). Rośnie tu w kilkunastu miejscach po 2—5 okazów. Roślinność tego obszaru została opisana pod kątem fitosocjologicznym przez Szafera, Pawłowskiego i Kulczyńskiego (1923), oraz Myczkowskiego (1974). Obuwik występuje na ciepłym stoku o wystawie południowej. Glebę stanowią rędziny o składzie mechanicznym gliny ciężkiej (dr S. Skiba — informacja ustna). Oprócz obuwika na tym samym stanowisku rośnie szereg innych storczyków, a mianowicie: kruszczyk rdzawoczerwony *Epipactis atropurpurea*, storzan bezlistny *Epipogium aphyllum*, gółka wonna *Gymnadenia odoratissima*, listera jajowata *Listera ovata*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, żłobik koralowaty *Coralorhiza trifida*, storczyk męski *Orchis mascula*.

W roku 1976 przeprowadzono obserwacje fenologiczne obuwika, poszczególne fazy przedstawiono w tabeli. Pąki liściowe wielkości 2—3 cm obserwowano w dniu 2 maja, zaś 15 maja liście zwinięte wokół siebie osiągnęły wysokość 10 cm. Pełnię listnienia zanotowano 24—30 maja. Rośliny osiągnęły wówczas około 25 cm wysokości. W tym też czasie na niektórych pojawiły się pierwsze pąki kwiatowe, natomiast pierwsze kwiaty zaobserwowano 5 czerwca. Początek kwitnienia przypadł na okres 9—12 czerwca, a pełnia kwitnienia nastąpiła 15 czerwca i trwała

Ryc. 1. Rozmieszczenie obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* L. w Tatrzańskim Parku Narodowym. a — stanowiska nowo odkryte: 1 — Siwiańskie Turnie 1046 m n.p.m.; 5 — nad polaną Kuźnicką 1000 m n.p.m.; b — dane z literatury: 2 — złocze Hrubego Regła w Dolinie Małej Łąki; 3 — Samkowa Czuba 1131 m n.p.m.; 4 — wschodnie złocze Łysanek nad Doliną Strążyką 1100 m n.p.m. — Map of distribution of the lady's slipper in the Tatry National Park. a — the recently found localities; b — data drawn from the literature: 1 — 5 names of localities

około tygodnia. Tylko kilka okazów nie wytworzyło kwiatów. W dniu 23 czerwca spostrzeżono kilka przekwitniętych roślin, natomiast po 20 lipca nie znaleziono już ani jednego okazu kwitnącego. Zwiędnięte, wyschnięte pędy utrzymywały się aż do późnej jesieni. Fazy fenologiczne określono według Paryskiej (1963). (Tab. 1).

TABELA 1.

Fazy fenologiczne obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* L. w roku 1976 na Siwiańskich Turniach w Tatrach

Fazy fenologiczne	maj	czerwiec	lipiec
Listnienie	—	—	—
Kwitnienie	—	—	—
Przekwitanie i zmiana barwy liści	—	—	—

Ryc. 2. Obuwik pospolity *Cypripedium calceolus* L. w Tatrach w Dolinie Strążyskiej. — The lady's slipper growing in the Strążyska Valley in the Tatry National Park. Fot. Z. Zwolińska

Chociaż obuwik i inne storczyki objęte są ochroną gatunkową, to jednak zauważa się ogromny spadek liczby stanowisk poszczególnych gatunków, a nawet ich zanikanie (Michalik 1975). Na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego badań takich nie przeprowadzono, ale np. w Ojcowskim Parku Narodowym zanotowano, że 5 gatunków wyginęło, a 4 inne są bardzo zagrożone, m.in. obuwik (Michalik 1975). Aby zapobiec wyginięciu storczyków, należy otaczać je szczególną opieką, dlatego też wydaje się rzeczą słuszną, aby na Siwiańskich Turniach utworzyć rezerwat florystyczny w celu ochrony obuwika, a także rosną-

cych tu innych storczyków. Jest to tym bardziej potrzebne, że w roku 1977 stwierdzono tu wykopanie obuwika przez jakiegoś „wielbiciela” tej rośliny. Rejon ten kwalifikuje się jako rezerwat także z innych względów (jako bardzo interesujący florystycznie), co postulował wcześniej Myczkowski (1967).

Innym, dotąd nie znanym stanowiskiem *Cypripedium calceolus* jest rejon nad Polaną Kuźnicką (1000 m nad poziomem morza). W miejscu tym (ryc. 1) w okresie 1969—1977 obserwował go mgr inż. S. Czubernat pracownik Tatrzańskiego Parku Narodowego. Rośnie tu około 10 egzemplarzy tej ginącej rośliny.

Henryka Jakuczun

PIŚMIENNICTWO

Michalik S. 1975 *Storczyki — ginąca grupa roślin*. Wiad. bot. t. XIX z. 4: 231—241.

Myczkowski S. 1967 *Projekt sieci rezerwatów ścisłych w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Ochr. Przyr. t. 32: 41—88.

Myczkowski S. 1974. *Mapa zbiorowisk leśnych i zaroślowych Tatrzańskiego Parku Narodowego*. Studia ODKF t. III.

Radwańska-Paryska Z. 1963 *Instrukcja do prowadzenia obserwacji fitofenologicznych na terenie Tatr i Podtatrza*. Prace PIHM, Ser. A. Warszawa.

Szafer W., Pawłowski B., Kulczyński S. 1923 *Die Pflanzenassoziationen des Tatra-Gebirges, I. Teil. Die Pflanzenassoziationen des Chochołowska-Tales*. Bull. Int. de l'Acad. Polon. d. Sc. et d. Lett., Cl. d. Sc. Math. et Nat., Sér. B Suppl. 1923. Cracovie.

Świeboda M. 1976 *Rozmieszczenie obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* L. w Polsce*. Ochr. Przyr. t. 41: 205—230.

Nieznane stanowiska jodły *Abies alba* w lasach Tatrzańskiego Parku Narodowego

Jodła należy do gatunków, których udział w lasach tatrzańskich został znacznie ograniczony przez niewłaściwe i nadmierne ich użytkowanie (Fabijanowski 1962). Z tego względu zachowane naturalne stanowiska jodły w Tatrach, szczególnie w górnej strefie regla dolnego, mają duże znaczenie dla odbudowy naturalnego składu gatunkowego lasów w Tatrzańskim Parku Narodowym. Ułatwiają one odtworzenie pierwotnego zasięgu tego gatunku w składzie drzewostanów i potwierdzają celowość wprowadzenia jodły do upraw na obszarach z występującymi świerczynami często obcego pochodzenia.